

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Філологічний факультет
кафедра романо-германської філології

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**до комплексного атестаційного екзамену з французької мови, теорії
та практичного курсу перекладу з французької мови
зі спеціальності 035 «Філологія», спеціалізації 035.055 «Романські
мови та літератури (переклад включно), перша - французька»,
освітньої програми «Переклад (французька та англійська мови)»
для випускників
на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр»**

Рівне – 2023

УДК 811.133.1
ББК 81.2 Фра
T19

Методичні рекомендації до комплексного атестаційного екзамену з французької мови, теорії та практичного курсу перекладу з французької мови зі спеціальності 035 «Філологія», спеціалізації 035.055 «Романські мови та літератури (переклад включно), перша - французька», освітньої програми «Переклад (французька та англійська мови)» для випускників на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» / укл.: Н.Ю.Тарасюк – Рівне РДГУ, 2023. - 24 с.

Складено на основі освітньо-професійної програми «Переклад французька та англійська мови» Рівненського державного гуманітарного університету (від 2023 р.), у відповідності до Стандарту вищої освіти України за спеціальністю 035 «Філологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України №869 від 20.06.2019 р. та положення про екзаменаційну комісію у Рівненському державному гуманітарному університеті (затвердженому від 29 вересня 2022 р., протокол №9).

Укладач:

Тарасюк Н.Ю., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри романо-германської філології Рівненського державного гуманітарного університету

Рецензенти:

Андрієвська Е.М., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та практики перекладу романських мов імені Миколи Зерова Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Крутько Т.В., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов Рівненського національного університету водного господарства та природокористування

Затверджено на засіданні кафедри романо-германської філології Рівненського державного гуманітарного університету, протокол № 3 від 24 березня 2023 р.

Рекомендовано до друку навчально-методичною комісією філологічного факультету Рівненського державного гуманітарного університету, протокол № 4 від 24 квітня 2023 р.

ЗМІСТ

1.	Вступ.....	3
2.	Критерії оцінювання знань випускників	8
3.	Зміст тем і питань програми.....	10
4.	Програма курсу «Теорія перекладу французької мови».....	15
5.	Програма курсу «Французька мова для перекладачів (перша)»..	19
6.	Список рекомендованої літератури.....	22
7.	Електронний ресурс.....	24

Вступ

Методичні рекомендації до комплексного атестаційного екзамену з французької мови, теорії та практичного курсу перекладу з французької мови складена відповідно до вимог державного освітнього стандарту вищої освіти України за спеціальністю 035 «Філологія», спеціалізацією 035.055 «Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька», пропонованими до рівня підготовки, необхідному для отримання ступеня бакалавра.

Атестація здобувачів вищої освіти проводиться у формі визначеній стандартом вищої освіти та відповідно до положення про екзаменаційну комісію у Рівненському державному гуманітарному університеті (затвердженому від 29 вересня 2022 р., протокол №9). Атестація випускника здійснюється відповідно до змісту освітньої програми «Переклад (французька та англійська мови)» спеціальності 035 «Філологія», спеціалізації 035.055 «Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька».

Метою комплексного атестаційного екзамену з французької мови, теорії та практичного курсу перекладу з французької мови є: встановлення відповідності рівня підготовки випускника вимогам освітньої програми Рівненського державного гуманітарного університету «Переклад (французька та англійська мови)»; виявлення рівня оволодіння загальнокультурними і професійними компетенціями випускника в теорії та практиці перекладу з французької мови на українську та навпаки, практиці французької мови.

Завдання фахового випробування виявити:

1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.
2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.
3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії французької мови.
4. Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди французької мови, описувати соціолінгвальну ситуацію.
6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати французьку мову, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту.
8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.
9. Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів українською, французькою мовами.
10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та перекладознавчий аналіз текстів різних стилів і жанрів.
11. Здатність до надання консультацій із дотримання норм літературної мови та культури мовлення.
12. Здатність до організації ділової комунікації.
13. Здатність орієнтуватись в основних напрямках сучасної перекладознавчої науки, аналізувати наукові концепції з питань перекладознавства, займатись науково-дослідною роботою за своїм фахом.
14. Здатність використовувати методи лінгвістичного аналізу.
15. Здатність досліджувати міжмовні паралелі. Зіставляти факти французької та української мов у системі функціонування їх у мовленні, висвітлювати у процесі перекладу системи лексичного, граматичного, стилістичного фонду вказаних мов.
16. Здатність аналізувати та систематизувати розвиток різнопланових теоретичних концепцій вивчення проблемних питань історії французької мови, загального розгляду і методологічних проблем; аналізувати та систематизувати теоретичні та методологічні дослідження теоретичної граматики, лексикології та стилістики французької мови.
17. Здатність вільно володіти французькою та українською мовами, використовувати французьку та українську мови у професійній діяльності перекладача. Самостійно розширювати та поглиблювати знання з фонетики, граматики та лексики французької мови.
18. Здатність самостійно активізувати усну та писемну мову; систематизувати граматичні явища, притаманні різним стилям французької мови.
19. Здатність застосовувати сформовані навички та вміння у галузі письмового та усного перекладу з французької мови на українську та напакі та засвоєні практичні вміння та навички в організації діяльності перекладача.
20. Здатність використовувати інноваційні технології та автоматизованого перекладу в умовах розвитку та поширення штучного інтелекту.

Фахове випробування комплексно перевіряє знання та вміння:

1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та французькою мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.
2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.
6. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності.
7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.
8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію французької мови і літератури і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.
9. Характеризувати діалектні та соціальні різновиди французької мови, описувати соціолінгвальну ситуацію.
10. Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.
11. Знати принципи, технології і прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів державною та французькою мовами.
12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.
13. Аналізувати й інтерпретувати твори української та зарубіжної художньої літератури й усної народної творчості, визначати їхню специфіку й місце в літературному процесі з урахуванням перекладацького фаху.
14. Використовувати французьку мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.
15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та перекладознавчий аналіз текстів різних стилів і жанрів. Знати та використовувати методи літературознавчого аналізу. Знати основні етапи становлення та історичного розвитку франкомовної національної літератури від її зародження до сьогодення, знати найважливіші теоретико-літературні поняття.

16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції перекладознавства, уміти застосовувати їх у професійній діяльності. Використовувати досвід з позицій останніх досягнень методики перекладознавчої науки та соціальної практики. Розуміти процеси та явища перекладознавчої науки, використовувати сучасні наукові методи перекладацьких досліджень та володіти цими методами з метою вирішення практичних завдань в межах професійних обов'язків перекладача.
17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у сфері професійної діяльності перекладача та навчання.
18. Мати навички управління комплексними діями або проектами при розв'язанні складних проблем у професійній діяльності в галузі перекладу та нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.
19. Мати навички участі в наукових та прикладних дослідженнях у галузі філології. Знати правила оформлення статей, монографій тощо; розуміти логіку наукового викладу.
20. Знати сутність іншомовних контактів, специфіку перекладознавчих досліджень на зіткненні наук. Знати та використовувати методи лінгвістичного аналізу, загально мовознавчого та порівняльно-типологічного аналізів, мати навички лінгвістичного мислення. Знати особливості зіставлення фактів французької та української мов у системі функціонування їх у мовленні. Успішно втілювати інновації у наукові дослідження в галузі перекладознавства.
21. Оперувати методами застосування комп'ютерної техніки та автоматизованого перекладу в своїй професійній діяльності.
22. Знати основні концепції розвитку французької мови та її періодизацію, шляхи її розвитку; володіти систематичним викладом теоретичних положень, висунутих вітчизняними та зарубіжними вченими у галузі теоретичної граматики французької мови; знати особливості лексичного складу французької мови та принципи добору і використання лексичних мовних засобів з метою вираження змісту відповідно до різних стилістичних умов спілкування; знати функціональні стилі як лінгвістичні поняття.
23. Знати особливості культури франкомовних країн, основні історичні етапи її розвитку, національні особливості окремих районів та провінцій.
25. Знати фонетичну, граматичну, лексичну системи французької мови з метою оволодіння усною та писемною формами мови для використання у професійній діяльності перекладача.

26. Володіти теоретичними знаннями щодо основ закономірностей процесу перекладу і типів перекладацьких відповідностей на основі теорії комунікацій. Вміти використовувати навички та вміння письмового та усного перекладу з французької мови на українську та навпаки; використовувати практичні прийоми перекладу франкомовних текстів різного жанру мовою, якою здійснюється переклад; застосовувати практичні знання та навички з організації роботи перекладача, оформлення перекладацької документації.

Порядок проведення атестаційного екзамену .

Атестація випускників здійснюється у формі комплексного атестаційного екзамену з французької мови, теорії та практичного курсу перекладу з французької мови. Структура екзаменаційних білетів відповідає програмним вимогам стандарту освіти України, освітньо-професійній програмі «Переклад (французька та англійська мови)» Рівненського державного гуманітарного університету, положенню про екзаменаційну комісію у Рівненському державному гуманітарному університеті (затвердженому від 29 вересня 2022 р., протокол №9).

Комплексний атестаційний екзамен з французької мови, теорії та практичного курсу перекладу з французької мови відбувається у письмовій та усній формах і включає чотири питання:

1. Переклад у письмовій формі тексту з французької мови на українську.
2. Переклад-реферування у письмовій формі тексту з української мови на французьку.
3. Питання з теорії перекладу французької мови.
4. Монологічне висловлювання по ситуації відповідно до запропонованої тематики (французькою мовою).

Зразок формулювання питань в екзаменаційному білеті

1. Traduisez le texte du français vers l'ukrainien (par écrit).
2. Faites le résumé de la traduction du texte de l'ukrainien vers le français (par écrit).
3. Les aspects linguistiques et non linguistiques de la traduction.
4. Sujet à développer: Les établissements d'enseignement sont nombreux . Parlez-en.

Атестаційний екзамен перевіряє рівень та систематизацію знань випускника та застосування їх на практиці, рівень володіння словниковим складом французької мови, навички аудіювання, говоріння, читання та письма з дотриманням орфоепічних, лексичних, граматичних та стилістичних норм, практичне засвоєння знань, отриманих у межах вивчення теорії перекладу та спецкурсів з теорії перекладу; навички перекладу з французької мови на українську та навпаки. Знання лексики та граматики французької мови перевіряються в процесі перекладу та бесід на визначені програмою теми. Атестаційний екзамен передбачає перевірку знань випускника з курсу теорії перекладу та вміння систематизації теоретичних положень у галузі перекладознавства. Знання з практики перекладу перевіряються під час виконання таких форм перекладу, як: письмовий переклад з французької мови на українську, реферування україномовного тексту французькою мовою у письмовій формі. Результат складання комплексного атестаційного екзамену оцінюється за національною шкалою, кількістю балів за 100-бальною системою та оцінкою ЄКТС. При визначенні оцінки приймається до уваги рівень теоретичної, наукової та практичної підготовки здобувача вищої освіти.

Здобувачам вищої освіти, які позитивно склали атестаційний екзамен, рішенням екзаменаційної комісії присвоюється кваліфікація, яка відповідає отриманій спеціальності 035.055 Філологія. «Романські мови та література (переклад включно), перша французька» за освітньо-професійною програмою «Переклад (французька та англійська мови)», і видається диплом встановленого зразка.

Атестація здійснюється відкрито і гласно.

Критерії оцінювання знань випускників на фаховому випробуванні

Загальні критерії оцінювання

Рівень професійної компетентності випускників оцінюється за 200-бальною шкалою.

Виділені такі рівні компетентності.

I рівень – початковий. Відповіді випускника на теоретичні питання елементарні, фрагментарні, зумовлюються початковими уявленнями про сутність мовознавчих категорій. У відповідях на практичні та творчі завдання

випускник не виявляє самостійності, демонструє невміння аналізувати граматичні та лексико-семантичні аспекти тексту, приймати перекладацькі рішення, виявляти навички спонтанного мовлення.

II рівень – середній. Випускник володіє певною сукупністю теоретичних знань, практичних умінь, навичок, здатний виконувати завдання за зразком, володіє елементарними вміннями спонтанного мовлення та прийняття перекладацьких рішень, вміє здійснювати пошукову, евристичну діяльність, самостійно здобувати нові знання.

III рівень – достатній. Випускник знає істотні ознаки понять теорії та практики французької мови, явищ, закономірностей, зв'язків між ними, а також самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, володіє навичками самостійно активізувати усну та писемну мову, систематизувати граматичні явища, притаманні різним стилям мови, вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Відповідь повна, правильна, логічна, обґрунтована, хоча їй і бракує власних суджень.

IV рівень – високий. Передбачає володіння правильною вимовою звуків французької мови, уміннями та навичками інформативного та глибинного читання автентичного іншомовного тексту, уміннями та навичками перекладу як ефективного способу контролю повноти й точності розуміння автентичного іншомовного тексту. Виявляє лексико-граматичні вміння й навички, які забезпечують правильність розуміння лексичної та граматичної складових автентичного іншомовного тексту, розуміння незнайомих лексичних одиниць з огляду на значення морфологічних складових цих одиниць. Виявляє мовно-стилістичні вміння та навички та навички інтерпретації автентичного іншомовного тексту. Виявляє знання з основ загально теоретичних та спеціальних дисциплін в обсязі, необхідному для творчого вирішення науково-дослідних та науково-методичних завдань.

Таблиця відповідності

**рівнів компетентності значенням 100-бальної шкали оцінювання
відповідей випускників під час фахового випробування**

Критерії оцінювання	Оцінка за 5-ти бальною шкалою	Шкала оцінювання 100 балів	Значення оцінки
---------------------	-------------------------------	----------------------------	-----------------

Випускник дає чіткі та змістовні відповіді, вміло їх аргументує відповідно до заданої теми. Темп висловлювання жвавий та невимушений. Мовлення вільне, правильне, в межах літературної норми французької мови з достатнім різноманіттям мовних засобів, нормативними граматичними формами та їх правильним вживанням. Слід продемонструвати достатні знання теоретичного матеріалу. Допускається обмовлення та незначна кількість помилок фонетичного та дискурсивного характеру.	5	90-100	Відмінно
Випускник розуміє питання, дає змістовні відповіді і може їх аргументувати. Мовлення відбувається у досить високому темпі. Мовлення має бути достатньо вільним і в основному правильним. Вибір мовних засобів дещо обмежений, але їх вживання переважно правильне. Знання теоретичного матеріалу добре, проте пропущені деякі другорядні факти. Допускаються незначні обмовлення та помилки.	4	74-89	Добре
При відповіді на питання випускник стикається з деякими труднощами, його реакція під час мовлення надто повільна. Темп висловлювання нижчий за стандартний, вибір мовних засобів обмежений, їх вживання не завжди коректне. Зміст прочитаного передано з втратою інформації. Знання теоретичного матеріалу неповне. Допускаються значні помилки.	3	60-73	Задовільно
Рівень відповіді нижчий від вимог, які встановлені для оцінки “задовільно” (див. вище). Навички мовленнєвих компетенцій розвинені слабо, висловлювання примітивні, мовний рівень низький, темп недостатній. Розуміння тексту низьке. У мовленні допускаються грубі помилки, які вступник не зауважує і не виправляє. Погане знання теоретичного матеріалу. Загальна оцінка за усний екзамен виводиться на основі чотирьох оцінок, які враховуються однаково.	2	1-59	Незадовільно

Зміст тем і питань програми

I завдання: Письмовий переклад тексту з французької мови на українську.

Письмовий переклад зі словником з французької мови на рідну неспеціалізованих текстів зі швидкістю 1800-2000 друкованих знаків за академічну годину.

Письмовий переклад демонструє навички та вміння перекладу з французької мови на українську по визначеній тематиці, що дозволяє виконувати відповідні види робіт: письмовий переклад з французької мови на рідну документів та текстів визначеної тематики, реферування та анотування текстів з іноземної мови на рідну з використанням зорової опори.

Виконання вище вказаних форм перекладу передбачає широке застосування різних типів словників та новітніх інформаційних технологій перекладу з використанням комп'ютерної техніки. Виконання різних видів письмового перекладу у формі атестаційного екзамену передбачає перевірку вмінь та навичок випускника щодо належного оформлення перекладацької документації, оволодіння навичками роботи перекладача.

Орієнтовна тематика текстів для виконання письмового перекладу:

1. Громадсько-політичні організації в Україні та інших країнах світу.
2. Державний устрій України та Франції.
3. Зовнішньополітична діяльність України.
4. Міжнародні організації.
5. Міжнародні юридичні документи.
6. Політичне, економічне та військове співробітництво країн світу.
7. Освітні, наукові, культурні та мистецькі зв'язки України з країнами світу.
8. Преса: газетна тематика.
9. Розвиток спорту та туризму.
10. Становлення української державності.
11. Ділова кореспонденція.
12. Документи громадсько-політичних організацій.
13. Ділова коерспонденція.

II завдання: Переклад-реферування українськомовного тексту французькою мовою у письмовій формі.

Письмовий переклад зі словником тестів газетно-публіцистичної та економічної тематики з української мови на іноземну зі швидкістю 1200-1500 друкованих знаків за академічну годину.

Письмовий переклад-реферування демонструє навички та вміння перекладу з української мови на французьку по визначеній тематиці, що

дозволяє виконувати відповідні види робіт: письмовий переклад з української мови на французьку текстів визначеної тематики, реферування та анотування текстів з рідної мови на французьку з використанням зорової опори.

Виконання вище вказаних робіт передбачає широке застосування різних типів словників та новітніх інформаційних технологій перекладу з використанням комп'ютерної техніки. Виконання різних видів письмового перекладу у якості атестаційного екзамену передбачає перевірку вмінь та навичок належно оформлювати перекладацьку документацію, володіти навичками роботи перекладача.

Орієнтовна тематика текстів для виконання письмового перекладу:

(див. перелік вище).

III завдання: Питання з теорії перекладу французької мови.

Атестаційний екзамен з теорії перекладу французької мови за освітньо-професійною програмою «Переклад (французька та англійська мови)» на ступінь бакалавра має за мету перевірити рівень та систематизацію теоретичних знань у галузі перекладу. Студент повинен вміти з курсу теорії перекладу: розуміти основні закономірності процесу перекладу та типи перекладацьких відповідностей на основі положень гносеології та теорії комунікації; застосовувати досягнення сучасної науки про переклад у перекладацькій діяльності та у самостійній науково-дослідній роботі; використовувати основні методи досліджень теорії перекладу. Атестаційний екзамен з теорії перекладу французької мови є складовою усної частини екзамену та має на меті перевірити: знання з теорії перекладу та вміння їх застосовувати під час виконання практичних завдань з перекладу, використовуючи різні форми письмового та усного перекладу з французької мови на українську та навпаки.

Орієнтовний перелік питань з курсу теорії перекладу французької мови:

1. Le sujet de la théorie de la traduction.
2. Le concept de traduction comme la forme de la communication.
3. Les étapes du processus de traduction, les facteurs influençant ce processus.
4. La traduction et le bilinguisme.
5. Le contexte de l'original et les contextes de la traduction.
6. Les aspects linguistiques et non linguistiques de la traduction.
7. La théorie de la traduction et l'étude comparée des langues.

8. Les théories générales et spéciales de la traduction.
9. Les formes linguistiques, les significations linguistiques, la situation extralinguistique lors de la traduction.
10. Les aspects dénotatifs et pragmatiques de la traduction.
11. La structure informative du texte et de ses éléments individuels (mots, phrases, dimensions).
12. Les types d'informations extralinguistiques.
13. L'information constante et occasionnelle.
14. La relation des informations extralinguistiques et linguistiques dans le texte.
15. L'exactitude et l'adéquation de la traduction.
16. La traduction littérale, adéquate et libre.
17. Les niveaux d'équivalence en traduction.
18. Les principaux types de transformations lexico-grammaticales en traduction.
19. Les pertes et les compensations du contenu et du style lors de la traduction.
20. Le concept de typologie de la traduction. Les types de traduction.
21. La typologie de la traduction par nature.
22. La typologie de la traduction par le moyen et le mode de traduction.
23. Les types des correspondances lexicales et phraséologiques.
24. Des correspondances régulières : les équivalents et les analogues.
25. La classification des types des correspondances lexicales interlinguistiques.
26. Les transformations lexico-sémantiques en traduction.
27. La généralisation et la concrétisation des sens (hyperonymes et hyponymes).
28. Le lexique non équivalent et les modes de sa reproduction en traduction.
29. La transmission des réalités.
30. La traduction des néologismes.
31. La traduction des termes socio-politiques, scientifiques et techniques.
32. La traduction des noms propres, des noms géographiques.
33. Le transfert du lexique international et pseudo-international.
34. Les particularités de la traduction des phrases stables.
35. Les modes de la reproduction des unités phraséologiques.
36. Les significations grammaticales et leur transmission en traduction.
37. Les transformations grammaticales lors de la traduction.
38. L'interdépendance des transformations syntaxiques et lexico-sémantiques.
39. L'interprétation de la structure de base de la phrase au niveau sémantique ("sujet-prédicat-complément").
40. L'organisation communicative du texte et sa reproduction en traduction.
41. Le transfert de la coloration stylistique des mots et des locutions grammaticales.

42. La transcription et la translittération comme moyen de traduction des noms propres.
43. Les spécificités de la traduction de textes de genres variés.
44. La lexicographie en traduction.
45. L'utilisation de dictionnaires de divers types.
46. La conservation du dossier de traduction.
47. L'utilisation de la traduction automatique.
48. L'organisation du travail du traducteur et de l'interprète en Ukraine et à l'étranger.
49. Les principales caractéristiques de l'activité du traducteur (de l'interprète).
50. Les éléments de l'organisation scientifique du travail d'un traducteur (de l'interprète).

IV завдання: Монологічне висловлювання по ситуації відповідно до запропонованої тематики (французькою мовою).

Атестаційний екзамен на ступінь бакалавра з курсу французької мови для перекладачів має за мету перевірити рівень та систематизацію знань випускників та застосування їх на практиці, рівень володіння словниковим складом французької мови, навичками аудіювання, говоріння, читання та письма з дотриманням орфоепічних, лексичних, граматичних та стилістичних норм французької мови. Атестаційний екзамен з курсу французької мови для перекладачів перевіряє знання випускників з фонетики, морфології, синтаксису французької мови та навички перекладу з французької мови на українську та навпаки. Знання лексики та граматики перевіряються у процесі перекладу, бесід на визначені програмою теми.

Орієнтовна тематика монологічного висловлювання:

1. Présentez votre famille à un étranger.
2. Vous présentez votre appartement à un invité.
3. Comment passez-vous vos loisirs?
4. Les vacances d'été sont assez longues. Où voudriez-vous partir?
5. Quelles saisons aimez-vous le plus? Argumentez la réponse.
6. Parlez sur la géographie de notre planète Terre.
7. Quelle ville historique avec ses monuments préférez-vous?
8. Les établissements d'enseignement sont nombreux. Parlez-en.
9. Les repas prennent une grande partie de notre vie. Parlez-en.
10. Vous visitez souvent les bureaux de poste. Qu'est-ce que vous faites là-bas?
11. Votre ami étranger est venu vous voir. Parlez de son arrivée.
12. Parlez des succès et des problèmes de votre patrie.

13. Le système étatique de l'Ukraine .
14. Le système étatique en France.
15. Comment trouvez-vous notre capitale?
16. Comment faites-vous des courses?
17. La capitale de la France.
18. Le transport urbain.
19. Parlez de votre ami.
20. Décrivez la nature, le monde des plantes et des animaux de votre contrée.
21. Le rôle du théâtre et du cinéma dans la vie culturelle.
22. Chez le médecin.
23. Mes projets d'avenir.
24. La profession de maître d'école.
25. Mon acteur français préféré.
26. Les relations franco-ukrainiennes.
27. Mon écrivain français préféré.
28. Les fêtes en Ukraine.
29. Les curiosités de l'Ukraine.
30. Le sport.

Програма курсу «Теорія перекладу французької мови»

Загально теоретичні питання.

Предмет та методи вивчення теорії перекладу.

Предмет теорії перекладу, місце теорії перекладу серед філологічних дисциплін. Переклад та розвиток світової культури. Зміцнення міжнародних зв'язків як фактор взаємозбагачення культур. Огляд історії вітчизняного та зарубіжного перекладознавства.

Поняття перекладу як виду комунікації. Етапи перекладацького процесу, фактори, що впливають на цей процес. Переклад як результат взаємодії двох мов і двох культур. Переклад і двомовність. Контекст оригіналу і контексти перекладу.

Лінгвістичний і не лінгвістичний аспекти перекладу. Проблема перекладності. Нігілістичні та ідеалістичні концепції у галузі перекладу, їхня

критика. Теорія перекладу і порівняльне вивчення мов. Загальна та спеціальні теорії перекладу.

Зміст як інваріант перекладу.

Мовні форми, мовні значення, поза мовна ситуація при перекладі. Денотативний та прагматичний аспекти перекладу. Зміст як інваріант перекладу. Інформативна структура тексту та окремих його елементів (слів, словосполучень, оліниць виміру).

Види екстралінгвістичної інформації. Константна та okazіональна інформації. Денотативний (семантична), конотативна (експресивно-стилістична), соціолокальна, хронологічна, соціокультурна (прагматична), асоціативно-образна інформації. Взаємозв'язок екстралінгвістичної та лінгвістичної інформації в тексті, його врахування при перекладі. Поняття функціональної інформації тексту і її відображення в перекладі.

Мовленнєвий акт як одиниця перекладу.

Точність та адекватність перекладу. Переклади буквальний, адекватний та вільний. Шляхи досягнення адекватності в перекладі. Проблема одиниці перекладу. Мовленнєвий акт як одиниця перекладу. Рівні еквівалентності в перекладі. Співвідношення формальних та змістових категорій при визначенні рівнів еквівалентності.

Основні типи лексико-граматичних перетворень в перекладі: перерозподіл смислових компонентів висловлювання, заміна, додавання і видалення смислових одиниць. Структура і лексико-семантична зумовленість перетворень при перекладі з іноземної мови на українську та навпаки. Втрати і компенсації змісту і стилю при перекладі.

Типологія перекладу.

Поняття типології перекладу. Різновиди перекладу: письмовий, усний (послідовний, синхронний) переклади, змішані види перекладу (усний переклад письмового тексту, письмовий переклад запису усного виступу). Виокремлення перекладу за характером: *стильовий переклад* (художній (літературний) переклад, науковий (науково-популярний, науково-технічний, суто науковий) переклад), суспільно-політичний (газетно-журнальний) переклад, публіцистичний (книжково-журнальний) переклад; *реферативний переклад*; *вибірковий переклад*; *переклад з перекладу*; *переклад з підручника* (за галузями науки); *авторський переклад*.

Виокремлення перекладу за засобом та способом перекладу. Розрізнення перекладу за засобом перекладу: усний переклад, письмовий переклад, автоматизований переклад, сурдопереклад. Розрізнення перекладу за способом перекладу: еквівалентний переклад, аналоговий переклад,

дослівний переклад (калькування), описовий переклад, транслітерація, транскрибування, адекватний переклад.

Лексико-фразеологічні проблеми перекладу.

Лексичні особливості перекладу, пов'язані з різним мовним баченням світу.

Види лексико-фразеологічних відповідників згідно з теорією закономірних відповідностей: еквіваленти та аналоги (варіантні відповідники). Класифікація типів міжмовних лексичних відповідників: за формою (конвергенції та дивергенції), за обсягом передачі екстралінгвістичної інформації (повні та часткові), за характером функціонування у мові (константні та okazіональні), за способом перекладу (прямі, синонімічні, антонімічні, гіперонімічні, описові, запозичені). Функціональні відповідники.

Змістова структура слова та аспекти її розгляду: як сукупність елементарних сем, що утворюють дане значення слова; як сукупність лексико-семантичних варіантів і значень, які слово отримує у процесі функціонування. Лексичні особливості, пов'язані з різним баченням світу, вираження значення істоти.

Специфіка перекладу окремих розрядів лексики.

Лексико-семантичні трансформації у перекладі. Диференціація значень (синонімічні відповідники), генералізація та конкретизація значень (гіпероніми та гіпоніми). Логічний розвиток поняття (метонімічне перенесення у перекладі). Перефразування. Векторні заміни у перекладі. Прийоми компенсації та конденсації (компресії).

Безеквівалентна лексика та шляхи її відтворення у перекладі, транслітерація та транскрипція, калькування, описовий переклад і підстановка. Передавання реалій. Прагматична адаптація елементів, що передають асоціативні реалії. Переклад неологізмів.

Специфіка перекладу окремих розрядів лексики. Переклад суспільно-політичних та науково-технічних термінів. Експресивне вживання термінів і його відтворення у перекладі. Переклад власних імен, географічних назв, назв установ, організацій, періодичних видань тощо. Роль традиції у перекладі власних імен. Передавання інтернаціональної та псевдоінтернаціональної лексики.

Особливості відтворення фразеологічних одиниць.

Сполучуваність слів у процесі перекладу. Особливості перекладу стійких словосполучень. Способи відтворення фразеологічних одиниць. Переклад образних фразеологізмів. Повне та частковке збереження та втрати образності при перекладі фразеологічних одиниць. Передавання прислів'їв,

крилатих слів. Експресивне перетворення фразеології та його відображення у перекладі.

Граматичні проблеми перекладу.

Передавання граматичних значень у перекладі.

Граматичні значення та їх передавання в перекладі. Збіг та розбіжності граматичних моделей рідної та іноземної мов. Граматичні відповідники, їхня відносність. Вибір граматичного відповідника в залежності від семантико-синтаксичної функції, лексичного наповнення та стилістико-експресивної функції конструкції.

Граматичні трансформації при перекладі: перестановка, заміна членів речення та частин мови, додавання та опущення слів. Структурна зумовленість граматичних трансформацій.

Відтворення граматичних категорій рідної та іноземної мов.

Обов'язкові граматичні заміни при відсутності деяких морфологічних категорій у мові перекладу: передавання засобами іноземної мови видових форм рідної мови, функцій артиклів, особливих випадків вживання займенників, конструкцій з безособовими формами дієслів, які відсутні у рідній мові тощо. Передавання модальності у перекладі.

Засоби відтворення граматичних категорій рідної та іноземної мов. Категорія роду як засіб організації іменникової синтагми. Словотвірні та стилістичні функції категорії роду. Категорія детермінації та засоби її відтворення. Переклад на українську мову присвійних детермінативів французької мови. Дієслівні категорії: часу, способу, виду (доконаного/недоконаного), стану (актавного/пасивного).

Перетворення при перекладі висловлювання.

Взаємозалежність синтаксичних і лексико-семантичних перетворень при перекладі висловлювання. Конверсивні перетворення. Реалізація у французькій та українській мовах базової структури речення: «підмет-присудок-додаток». Інтерпретація базової структури речення на семантичному рівні.

Суб'єктно-об'єктна трансформація в перекладі. Трансформація складного речення у просте і навпаки. Заміна підрядності сурядністю та сурядності підрядністю. Способи підкреслення смислового центру (реми) висловлювання у рідній та іноземній мовах. Шляхи подолання інверсії в реченні при перекладі. Комуникативне членування тексту і його відтворення в перекладі.

Стилістичні та прагматичні проблеми перекладу.

Відтворення стилістичної та прагматичної характеристики тексту.

Стилістична та прагматична характеристики тексту та відтворення їх у перекладі. Поняття комунікативної мети тексту. Передавання стилістичного забарвлення слів і граматичних зворотів (відтворення архіїзмів, вульгаризмів, канцеляризмів, колоквіалізмів...). Експресивна конкретизація при перекладі на рідну мову. Передача стилістичних засобів: повторів, паралелізмів, метафор, метонімії, гри слів і т.п. Розкриття алюзій та прихованих цитат. Передача композиційних особливостей оригіналу.

Прагматична адаптація тексту при перекладі. Слова, що виражають об'єктивні поняття, переклад їх на рідну мову. Відтворення у перекладі власних назв, історичні та екстралінгвістичні фактори добору засобів їх перекладу. Транскрибування та транслітерація як засіб перекладу власних назв. Прагматична адаптація інтернаціоналізмів.

Особливості відтворення текстів різних жанрів.

Специфіка перекладу текстів різних жанрів: офіційно-ділових, науково-технічних, публіцистичних, художніх. Особливості газетно-публіцистичного стилю у французькій та українській мовах та їх відтворення у перекладі.

Перекладацька діяльність.

Лексикографія у перекладі. Види лексикографічних джерел. Використання словників різних типів: двомовних, багатомовних, тлумачних, синонімічних, фразеологічних, галузевих, словників скорочень і т.п. Енциклопедії, довідники та їх роль у перекладі. Ведення перекладацької картотеки. Прикладна лінгвістика. Використання машинного перекладу.

Основні особливості перекладацької діяльності. Організація перекладацької справи в Україні та за її межами. Елементи наукової організації праці перекладача.

Програма курсу «Французька мова для перекладачів (перша)»

Фонетика

Студенти оволодівають вимовою звуків французької мови та інтонацією, її мелодичними та акцентно-ритмічними компонентами.

Система голосних та їх класифікація за участю активних органів мовлення. Ритмічна та історична довгота голосних. Особливості артикуляції

приголосних фонем. Напівголосні звуки та особливості їх артикуляції. Синтаксичне членування мовного потоку. Ритмічний наголос, ритмічні групи. Зчеплення та зв'язування у французькій мові. Фонетична транскрипція. Правила читання. Основні принципи та правила французької орфографії. Семантична роль інтонації. Інтонаційні типи речень (розповідні, питальні, окличні). Емфатичний наголос. Інтонаційне оформлення граматичних структур.

Граматика (морфологія)

Артикль.

Неозначений артикль. Випадки вживання артикля для означення предмета, згаданого уперше, для виділення предмета, взятого з ряду його подібних.

Означений артикль. Злиття означеного артикля з прийменником. Вживання означеного артикля.

Випадки невживання артикля.

Іменник.

Морфологічні ознаки іменників. Рід іменників (граматичні та лексичні способи вираження категорії роду). Число іменників (способи утворення множини іменників, іменники, які не змінюються у множині). Суфіксальне словотворення іменників. Складні іменники та їх типи.

Прикметник.

Утворення жіночого роду прикметників шляхом додавання до чоловічого роду –е. Прикметники, які не мають особливої форми жіночого роду. Множина прикметників з іменниками. Місце прикметника-означення. Ступені порівняння. Утворення прикметників. Прикметники вказівні, присвійні, питальні.

Числівник.

Числівники кількісні та порядкові.

Займенник.

Особові займенники. Займенникові прислівники «en» та «у». Місце особових займенників-додатків у стверджувальному та заперечному реченнях, у наказовому реченні. Відносні займенники (qui - підмет, que - додаток), питальні займенники.

Дієслово.

Допоміжні дієслова. Займенникові дієслова. Безособові дієслова та дієслівні звороти. Групи відмінювання, особливості відмінювання дієслів I, II та III

груп. Часи прості та складні. Особливості утворення і вживання часових форм індикатива: Présent de l'indicatif, Futur simple, Passé composé, Futur immédiat, Passé immédiat, Imparfait, Passé simple, Futur antérieur, Passé antérieur, Plus-que-parfait, Plus-que-parfait immédiat, Futur immédiat dans le passé. Особливості утворення і вживання часових форм кондиціонала: Conditionnel présent, Conditionnel passé. Особливості утворення і вживання часових форм суб'єктивна: Présent du subjonctif, Passé du subjonctif, Imparfait du subjonctif, Plus-que-parfait du subjonctif.

Неособові форми дієслова, їх функції та вживання: Infinitif, Gérondif, Participe passé, Participe présent.

Пасивна форма. Утворення та вживання.

Словотворення.

Найбільш уживані префікси для означення повторюваності дії.

Прислівник.

Прислівники часу, місця, способу дії, міри та ступеня, модальної оцінки. Прислівники en, y, aussi, non plus.

Прийменник.

Особливості вживання основних прийменників.

Заперечення.

Місце заперечення в реченні.

Граматика (синтаксис)

Просте речення.

Просте речення: стверджувальне, заперечне, питальне. Способи вираження підмета і присудка. Дієслівний та іменний присудок. Прямий і непрямий додаток, способи їх вираження та місце в реченні. Означення, виражене прикметником, дієприкметником, іменником з прийменником. Обставини місця, часу, мети, способу дії. Засоби вираження обставин. Прикладка. Звертання. Спонукальні речення. Порядок слів у стверджувальному і питальному реченнях. Інверсія. Безособові речення. Засоби логічного виділення (звороти, сегментація). Інфінітивний зворот.

Складне речення.

Складносурядні та складнопідрядні речення. Поняття про головне і підрядне речення. Підрядні речення: означальні, відносні, додаткові, обставинні. Пряма і непряма мова. Особливості вживання способів і часів в головному та підрядному реченнях. Узгодження часів в різних типах речень.

Лексика

Протягом кожного року навчання студенти мають засвоїти 1100 лексичних одиниць активно та 700-900 лексичних одиниць пасивно. Лексичний мінімум охоплює найбільш уживану лексику, що відноситься до побутової та суспільно-політичної тематики. Опановується робота над гніздами слів, над синонімами, антонімами та фразеологізмами. Стилїстична диференціяція лексичних одиниць, словесні тропи, запозичення, неологізми. Формуються навички коментування текстів французькою мовою з метою забезпечення її безпосереднього розуміння. Студенти привчаються працювати з одномовними тлумачними словниками для безпосереднього розуміння тексту.

Список рекомендованої літератури

1. Крючков Г.Г. Поглиблений курс французької мови. – К.: “Вища школа”, 1998.
2. Попова И.Н., Казакова Ж.А. Французский язык. Практический курс. – М., 1999. – 480с.
3. Solomarska O.O. Manuel de français. – Rivné : 2002. – 192p.
4. Solomarska O.O. Manuel de français. – Kyiv , 1994 – 255p.
5. Steinberg N. Grammaire française (1 partie. Morphologie). – Ленинград: “Учпедгиз”, 1972.
6. Steinberg N. Grammaire française (2 partie.Syntaxe). – Ленинград: “Учпедгиз”, 1972.
7. Драненко Г.Ф. Français, niveau avancé DALF: Навч. посібник для вищ. навч. закл. – К.:Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. – 232 с.
8. Костюк О.Л. . Français, niveau intermédiaire DELF: Навч. посібник для вищ. навч. закл. – К.:Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. – 224 с.
9. Кость Г.М., Сулим О.І. Французька мова. Посібник для самостійної роботи та дистанційного навчання. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. – 164 с.
10. Опацький С.Є. Français, niveau débutant / Опацький С.Є. – Ірпінь: «Перун», 2003. – 312с.
11. Попова І.М., Казакова Ж.О. Граматика французької мови. Практичний курс: Підручник для інститутів і факультетів іноземних мов. – 12-те вид., перероблене та доповнене. – Х.: ТОВ «Нестор Академік Паблішерз», 2007. – 480с.
12. Потушанская ЛЛ, Юдина И.А., Шкунаева И.Д. Практический курс французского языка. В 2-х ч.: Учеб.для ин-тов и фак.иностр.яз. – 7-е изд.,испр. – М.: Мирта-Принт, 2002.
13. Алефиренко Н. Современные проблемы семантики. – М.: Гнозис, 2005.

14. Васильева Н. М., Пицкова Я. П. Французский язык: Теоретическая грамматика: Морфология: Синтаксис. Уч. для ин-тов и фак. иностр. языков. — М., Высш. шк., 1991. — 299 с.
15. Вацеба Р.В., Якубовська Н.О. Cours de lexicologie. 1-ère partie.— Чернівці: ЧНУ, 2003.
16. Вацеба Р.В., Якубовська Н.О. Cours de lexicologie. 2 - ème partie. Курс лекцій з лексикології французької мови. Частина 2-га. — Чернівці: Рута, 2004.
17. Гак В.Г. Теоретическая грамматика французского языка. Морфология. — М.: Высшая школа, 1979.
18. Гак В.Г. Теоретическая грамматика французского языка. Синтаксис. — М.: Высшая школа., 1981.
19. Стилїстика французької мови. Курс лекцій / Укл. Я.І.Пашук. — Чернівці: Рута 2003. —118 с.
20. Хованская З.И., Дмитриева Л.Л. Стилїстика французского языка. — М., 1991.
21. Barlow, Julie et Jean-Benoit Nadeau. La grande aventure de la langue française. De Charlemagne au Cirque du Soleil, Montréal, Québec Amérique, 2007, 538 p.
22. Beacco J.-C., Bouquet S., Porquier R., Niveau B2 pour le français (utilisateur/apprenant indépendant). Un referentiel, Didier 2004.
23. Beacco J.-C., Bouquet S., Porquier R., Niveau B2 pour le français (utilisateur/apprenant indépendant). Textes et references, Didier 2004.
24. Besse H., Porquier R., Grammaire et didactique des langues, Credif-Hatier, LAL, 1984.
25. Bogaards P., Le vocabulaire dans l'apprentissage des langues étrangères, Credif-Hatier, LAL, 1994.
26. Calvet, Louis-Jean. La guerre des langues et les politiques linguistiques, Paris, Hachette Littératures, coll. «Pluriel», 1999, 294 p.
27. Cerquiglini, Bernard. Une langue orpheline, Paris, Editions Minuit, 2007, 229 p.
28. Conseil de l'Europe, Cadre européen commun de reference pour l'apprentissage et l'enseignement des langues, Comité de l'éducation, Strasbourg, 1996, Didier, 2001.
29. Courtillon J., Elaborer un cours de FLE, Hachette, « F », 1991.
30. Cuq J.-P., Dictionnaire de didactique du français langue étrangère et seconde, ASDIFLE, CLE International, 2004.
31. Cuq J.-P., Gruca I., Cours de didactique du français langue étrangère et seconde, PUG, 2005.
32. Goldenberg T. , Nikolskaïa E. Grammaire française. — М., 1979. — 364p.
33. Lecherbonnier, Bernard. Pourquoi veulent-ils tuer le français?, Paris, Albin Michel, 2005, 25 p.
34. Thierry A.-M., Analyse de méthodes, français langue étrangère, CIEP, 1996.
35. Solomarska O.O. Manuel de français. — Rivné : 2002. — 192p.

- 36.Solomarska O.O. Manuel de français. – Kyiv , 1994 – 255p.
- 37.Steinberg N. Grammaire française (1 partie. Morphologie). – Ленинград: “Учпедгиз”, 1972.
- 38.Steinberg N. Grammaire française (2 partie.Syntaxe). – Ленинград: “Учпедгиз”, 1972.
- 39.Y. Delatour , Grammaire pratique, Hachette , 2000.
- 40.Vicher A., Grammaire progressive du français, CLE, 2003.
- 41.Wilmet M., Grammaire critique du français, Paris, Duculot, 1997.
- 42.Walter, Henriette. L’aventure des mots français venus d’ailleurs, Paris, Editions Robert Laffont, 1997, 345 p.

Електронні ресурси

<http://www.bonjourdefrance.com/index/indexgram.htm>

<http://www.etudes-litteraires.com/grammaire.php>

http://grammaire.cordial-enligne.fr/grammaire/GTM_0.htm

http://www.francaisfacile.com/cgi2/myexam/liaison.php?liaison= _grammaire